

... v případě, že způsob řešení není bezprostředně zřejmý...

V zadání testových otázek by neměly být přímo uvedeny návody na postup řešení. Žáci musí narážet na překážky různého druhu nebo vyhledávat chybějící informace. Předmětem hodnocení budou nerutinní problémy (tj. problémy, na které nelze jednoduše použít dříve naučený postup). Žáci budou muset problém aktivně zkoumat, snažit se ho pochopit a buď vymyslet novou strategii řešení, nebo použít strategii, s níž se seznámili jinde.

Problémový charakter situace je podmíněn její neobvyklostí. Pro jednoho se může jednat o problém, ale pro někoho jiného, kdo už má s takovými situacemi zkušenosti, to může být jednoduchý rutinní úkol. Při přípravě šetření PISA 2012 byla snaha vybírat problémy, které budou pro většinu patnáctiletých žáků nerutinní.

Problémy nemusí být nutně zasazeny do neobvyklého kontextu ani nemusí mít neobvyklé cíle. Důležité je, aby byly konkrétní úkoly zcela nové nebo aby cesty k dosažení cílů nebyly ihned zřejmé. Předtím, než se žáci pokusí problém řešit, by měli problémovou situaci zkoumat nebo na ni působit. Přímá interakce žáka a situace bude umožněna počítačovým prostředím, v němž budou testy PISA 2012 zadávány.

... její součástí je i ochota jednotlivce zabývat se takovými situacemi,...

Řešení problémů je osobní a cílený proces. To znamená, že činnosti, které jedinec při řešení problému vykonává, jsou vedeny jeho osobními cíli (Mayer a Wittrock, 2006). Jeho vlastní znalosti, vědomosti, dovednosti a schopnosti určují, jak obtížné bude překonat překážky, které stojí na cestě k dosažení cíle. Uplatnění těchto znalostí, vědomostí, dovedností a schopností je ovšem ovlivňováno motivačními a emocionálními faktory, k nimž patří například zájem, přesvědčení (např. sebedůvěra) a představy o vlastních schopnostech (Mayer, 1998).

Přístup jedince k problému dále ovlivňuje kontext problémové situace (zda je povědomá a srozumitelná), dostupnost vnějších zdrojů, které mohou s řešením problému pomoci (například pomůcek či nástrojů) a prostředí, v němž člověk jedná (například školní zkouška).

Test s problémovými úlohami bude pokrývat pouze kognitivní aspekty řešení problémů. Motivační a emocionální aspekty budou sledovány prostřednictvím dotazníku pro žáky, který obsahuje sadu otázek zaměřených na vytrvalost a otevřenost při řešení problémových situací obecně. Do dotazníku budou rovněž zařazeny otázky zjišťující, které strategie žáci obvykle používají, když se setkají s určitými konkrétními problémovými situacemi (např. ptají-li se někoho důvěryhodného, čtou-li návod, zkoušejí-li různé možnosti, vzdávají-li to).

... aby mohl jako konstruktivní a přemýšlivý občan rozvinout vlastní potenciál.

Funkční gramotnosti lidí významně ovlivňují přetváření světa, protože lidé se nespokojují pouze s tím, co mají: „využívání klíčových gramotností je prospěšné jak jednotlivci, tak celé společnosti“ (Rychen a Salganik, 2003). Lidé by měli být schopni „své životy smysluplně a zodpovědně řídit utvářením svých životních a pracovních podmínek“ (tamtéž). Měli by být schopni efektivně řešit problémy, aby dokázali realizovat svůj potenciál jako konstruktivní a přemýšliví občané, kteří mají zájem o dění kolem sebe.

OBSAH TESTU

Test řešení problémů v šetření PISA 2012 nebude obsahovat problémy, pro jejichž vyřešení je nutné mít odborné znalosti. Především do testu nebudou zařazeny problémy, které by mohly zároveň spadat do některé ze tří hlavních sledovaných gramotností. Testové úlohy budou zasazeny do nejrůznějších